

ارزیابی و بررسی پدیده فرسایش و رسوبزائی در رخصاره‌های ژئومرفولوژی حوضه آبخیز بازفت استان چهارمحال و بختیاری سیدمجتبی اسدی^۱

این تحقیق رابطه سازنده‌ای زمین‌شناسی با رخصاره‌های ژئومرفولوژی که حاصل عملکرد عواملی همچون بارندگی، خاک و توپوگرافی بوده از نظر میزان تولید رسوب مورد توجه قرار داده است. شناخت عوامل مؤثر در حساسیت سازنده‌ای مختلف زمین‌شناسی نسبت به فرسایش از جمله موارد پراهمیت در مسائل مربوط به حفاظت آب و خاک است که تعدادی از این عوامل در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. محل اجرای این پروژه حوضه آبخیز بازفت در استان چهارمحال و بختیاری است. روش تحقیق بدین شرح بود که پس از تهیه نقشه‌های شیب، سنگ‌شناسی و رخصاره‌های ژئومرفولوژی اقدام به تلفیق آنها نموده، نقش واحدهای کاری منطقه بدست آمد. ۱۶ واحد کاری با سازندهای کنگلومرای بختیاری، آغاچاری، آسماری و هرمز با رخصاره ژئومرفولوژی فرسایش شیبی، آبراهه‌ای، خندقی و دامنه منظم انتخاب و بر روی ۱۴ واحد کاری با رخصاره ژئومرفولوژی فرسایش شیبی، آبراهه‌ای و دامنه منظم اقدام به احداث پلات‌های آزمایش از جنس بتن و بر روی ۲ واحد کاری دیگر که دارای سازندهای کنگلومرای بختیاری و آغاچاری با رخصاره فرسایش خندقی بودند کار نقشه‌برداری از گالیها صورت گرفت. اطلاعات بدست آمده از نمونه‌برداریهای انجام شده از هرز آب و رسوب در قالب برنامه FOXpro در کامپیوتر ذخیره و سپس با ساخت یک برنامه میزان رسوب تولید شده از سطح هر پلات در نمونه‌برداریهای مختلف محاسبه گردید. تجزیه و تحلیل نتایج نمونه‌برداری نشان داد که سازند بختیاری حساسترین سازند به فرسایش می‌باشد و در شیب بالاتر از ۵۰ درصد به دلیل ضخامت کم خاک و بالا بودن سنگ بستر میزان تولید رسوب این سازند بسیار کم بوده و این نتیجه را می‌توان به سایر سازندها نیز تعمیم داد همچنین اندازه‌گیریها مؤید آن است که در سازند بختیاری با رخصاره فرسایش شیبی میزان تولید رسوب در کلاسه‌های شیب مشابه بسیار بالاتر از رخصاره فرسایش آبراهه‌ای با شیب مشابه است. این نتیجه در مورد سازند آغاچاری نیز کاملاً صادق است نتایج حاصل از نمونه‌برداریها نشان داد سازند آسماری کمترین حساسیت را به فرسایش دارند و کمترین میزان تولید رسوب متعلق به این واحد لیتواستراتیگرافی است.

^۱ کارشناس ارشد مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام جهاد استان